

FYLKESMANNEN
I MØRE OG ROMSDAL

Fræna kommune v. rådmann
Rådhuset
6440 ELNESVÅGEN

ENDELIG TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Fræna kommune – Bud barne- og ungdomsskole

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	3
2. Om tilsynet med Fræna kommune – Bud barne- og ungdomsskole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag.....	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger	6
3.3 Fylkesmannens konklusjon	9
4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	10
4.1 Rettslige krav	10
4.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger.....	11
4.3 Fylkesmannens konklusjon	16
5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	16
5.1 Rettslige krav	16
5.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger.....	17
5.3 Fylkesmannens konklusjon	18
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	19
6.1 Rettslige krav	19
6.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger.....	19
6.3 Fylkesmannens konklusjon	20
7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd	20
7.1 Rettslige krav	20
7.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger.....	21
7.3 Fylkesmannens konklusjon	23
8. Frist for retting av brudd på regelverket	24
9. Skoleeiers frist til å rette	26
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	27

Sammendrag

Tema for tilsynet er skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, jf. opplæringsloven kapittel 1,2 og 5 og forskrift til opplæringsloven kapittel 1 og 3. Tema for tilsynet er rettet mot skolens kjerneområde: arbeidet med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Tilsyn med Fræna kommune ble åpnet gjennom brev 24.01.2017. Fylkesmannen valgte å se nærmere på Bud barne- og ungdomsskoles rutiner og praksis gjennom fagene norsk, matematikk og kroppsøving. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på egenvurderinger, skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju.

Fylkesmannen har konkludert med at Fræna kommune ved Bud barne- og ungdomsskole oppfylder lovkravene på en del av kontrollområdene. Vi har funnet noen mangler i skolens praksis når det gjelder skolens arbeid med opplæringen i fag, undervisvurdering for å øke elevens utbytte og undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning, samt særskilt språkopplæring.

Tilsynet ble utvidet til å omfatte kommunens forsvarlige system, jf. opplæringsloven § 13-10. Fylkesmannen har konkludert med at kommunen som skoleeier oppfylder de fleste lovkravene. Vi har kommet til at kommunen ikke følger opp skolene godt nok når det gjelder arbeid med opplæring i fag og undervisvurdering.

Denne rapporten er endelig. Fræna kommune hadde frist til å utale seg om rapporten innen 17.10.2017. Fræna kommune har ingen merknader til konklusjonene i rapporten, men har kommentarer til små justeringer av tekst. Dette er nå tatt med i rapporten. Frist for Fræna kommune til å rette brudd på regelverket er satt til 31.01.2018.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 24.01.2017 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Fræna kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Bud barne- og ungdomsskole og på skoleeiernivå.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for endelig tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. **Fristen er 31.01.2018.** Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Møre og Romsdal vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. Forvaltningsloven kapittel VI.

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

2. Om tilsynet med Fræna kommune – Bud barne- og ungdomsskole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette. I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som brudd på regelverket, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring
- Skoleeiers system for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

Tilsynet skal bidra til at skoleeier som ansvarlig sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Bud barne- og ungdomsskole. Vi vurderer også om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at elevene får slik opplæring og oppfølging på alle skoleeiers skoler. Vi ser på om skoleeier skaffer seg informasjon om praksis på skolene, vurderer om skolene følger regelverket og setter inn tiltak dersom de ikke følger regelverket. Vi vurderer om skoleeier gjør dette tilstrekkelig og ofte nok til å sikre at skolene følger regelverket.

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Fræna kommune ble åpnet gjennom brev 24.01.2017. Skoleeier er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. En elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene, jf. opplæringsloven § 5-5. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/skoleeier gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som

gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Dokumentasjonsgrunnlaget

Relevant dokumentasjon Fylkesmannen har fått oversendt og som kan belyse oppfyllelse av rettslige krav på dette området vil være følgende:

- *Egenvurderingsskjema* utfyllt av rektor og lærere i de fagene vi førte tilsyn med
- *Årshjul pedagogisk arbeid*
- *Mal for årsplaner*
- *Årsplaner* i fagene vi førte tilsyn med
- *Ukeplaner*
- *Eksempler på sakkyndige vurderinger*
- *Eksempler på enkeltvedtak om spesialundervisning*
- *Eksempler på IOP-er*
- *Intervju med rektor, avdelingsledere og utvalgte lærere*

Fylkesmannens vurderinger av skolens praksis satt opp mot rettslige krav

I denne delen av tilsynet undersøker Fylkesmannen om skolen *sikrer* at opplæringen elevene får er i tråd med gjeldende læreplan og regelverk. Med *sikre* menes det at rektor/ledelsen ved skolen må gi det pedagogiske personalet føringer for hvordan dette skal gjøres. Ledelsen skal også følge opp at det blir gjort. Fylkesmannen har undersøkt om ledelsen ved skolen har et system for å sikre dette, og om lærerne opplever at et slikt system eksisterer.

Ved Bud barne- og ungdomsskole er det 180 elever, fordelt på 10 trinn. Ledelsen ved skolen består av rektor og inspektør.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Rektor formidler gjennom egenvurdering og intervju at lærerne har ansvaret for å utarbeide årsplaner i fagene innen en gitt frist. Rektor sier at hun følger opp at alle lærerne har levert planene innen fristen, tar stikkprøver og kommer med tilbakemeldinger om det er noe som må endres. Utarbeidelse av årsplaner er også tema i medarbeidersamtalene.

I intervju bekrefter lærerne at de har ansvaret for å utarbeide årsplaner i sine fag. Det blir opplyst at det er utviklet en felles mal som skal brukes på årsplanene. Ferdige årsplaner lastes opp på skolens digitale læringsplattform *It`s learning innen gitt frist*. Både rektor og lærere opplyser at det er den enkelte faglærer som har ansvaret for å utarbeide årsplanen, herunder bryte ned kompetansemålene i LK06 til læringsmål som er forståelige for elevene. I planen benevnes de nedbrutte målene som *delmål*. Det er ikke noe system for at lærerne skal samarbeide i utarbeidelsen av årsplaner, herunder utarbeidelsen av lokale læringsmål. Rektor sier i intervju at skolen har deltatt i satsingene *Vurdering for læring* og *Ungdomstrinn i utvikling*. Skolen trenger nå tid til å få implementert dette. Lokalt læreplanarbeid har derfor ikke vært prioritert.

Fylkesmannen har gått gjennom årsplanene i de fagene vi har undersøkt. Vi ser at noen av lærerne ikke har brutt ned kompetansemålene til læringsmål som er forståelige for elevene. I noen tilfeller står det hva elevene skal *gjøre* istedenfor hvilke mål som skal nås.

Ved gjennomgang av innsendte ukeplaner, ser vi at noen planer har en rubrikk som heter «*Mål for perioden*». Vi ser imidlertid eksempler på at kolonnen er tom, og i andre tilfeller at det ikke er *mål* som er oppgitt i denne kolonnen, men hva de skal *gjøre*. Slik Fylkesmannen ser det, har rektor en klar forventning om at lærerne knytter opplæringens innhold til kompetansemålene i faget ved at de skal utarbeide årsplaner i de forskjellige fagene. Å utvikle slike planer er ikke et krav etter opplæringsloven. Derimot krever opplæringsloven at opplæringen skal ha et *innhold* som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd, jf. oppl. § 2-3. En årsplan er nødvendigvis ikke en sikring av dette. Vi mener det blir svært personavhengig når hver enkelt lærer utarbeider lokale mål/delmål hver for seg uten at det blir jobbet med i fellesskap. Vi savner også et tydeligere system for å følge opp forventningene og retningslinjene om at lærerne knytter innholdet i opplæringen til kompetansemålene i faget.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at ledelsen ved Bud barne- og ungdomsskole sikrer at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemålene i faget.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse

Rektor har utarbeidet et skriv som inneholder bestemmelsene om elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen m.m. Dette ble utdelt til lærerne ved skolen forrige skoleår. Rektor mener at dette er en form for sikring. Rektor sier hun har lagt føringer for hvilken struktur timene skal ha. I begynnelsen av timen skal lærer forklare hva som er målet for timen, og ved slutten av timen skal dette gjentas. Videre forteller både rektor og lærere at vurderingspraksis er et av punktene som blir tatt opp på medarbeidersamtaler.

Flere av lærerne formidlet i intervju at det er opp til dem selv hvordan de jobber med mål/undervisvurdering. De oppfatter det ikke slik at rektor har gitt bestemte føringer her. Flere av lærerne mener selv at de kunne jobbet mer med undervisvurdering.

På bakgrunn av ulike svar fra rektor og lærere, samt elevenes opplevelse av lite undervisvurdering ved skolen, kommer vi til at det ikke er sannsynliggjort at rektor sikrer at lærerne ivaretar elevenes rett til å kjenne til mål for opplæringen.

Når det gjelder om elevene blir gjort kjent med hva læreren vektlegger i vurderingen av hans/hennes kompetanse, finner også Fylkesmannen her at det er en ulik oppfatning ved skolen om rektor sikrer dette. Funnene våre tyder på at det er ulik praksis blant lærerne. Flere av lærerne har en praksis som ikke oppfyller lovkravene. Dette blir

bekreftet i spørreundersøkelse og samtaler med elevene. En ulik praksis kan vitne om at systemet ikke godt nok sikrer at elevenes rett blir oppfylt.

Rektor har en intensjon om å observere i alle klasser. Det har ikke blitt tid til dette så langt, men hun tar sikte på å få gjennomført det inneværende skoleår. Skolen har startet et arbeid med å utvikle felles praksis når det gjelder kriterier ved vurdering. Ungdomsskolene i Fræna har også et samarbeid rundt dette. Arbeidet er imidlertid ikke sluttført. Elever opplyste at det er utarbeidet en oversikt over vurderingskriterier i ett fag ved skolen. Elevene opplyste imidlertid at det kun er én lærer som bruker denne aktivt.

Fagleder oppvekst opplyser at de har ferdige vurderingskriterier for ungdomstrinnet i kroppøving (slått opp på veggen i gymsalen), KRLE, samfunnsfag, naturfag og matematikk.

Fylkesmannen savner et tydeligere tolkningsfellesskap ved skolen, med det formål å gi elevene en mest mulig lik opplæring og vurdering, uansett lærer og trinn. Det bør blant annet i hvert fag være definert hvilken kompetanse det er forventet at eleven skal ha for å oppnå kompetansemålene på de ulike trinnene. Det bør også være en felles forståelse av hva som er lav, middels og høy måloppnåelse i faget. Skolen bør ha et system som gir føringer for et slikt arbeid, legger til rette for at et slikt samarbeid skal skje og følger opp at det blir gjort. Vi kan ikke se at skolen i dag har et slikt system, og at dette kan føre til at det blir ulik forståelse av kompetansemålene og dermed ulik praksis blant lærerne.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at det blir sikret at elevene får vite målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av elevenes kompetanse.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Rektor forklarer i intervju at det blir sikret at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet gjennom at alle kompetansemålene blir fordelt på de ulike trinnene med ulike fargekoder. Fagleder oppvekst opplyser at dette står i fagrapportene i de faga der de kan komme opp i lokalt gitt eksamen. Rektor opplyser som eksempel at de kompetansemålene som skal nås i 8. trinn blir markert med grønn farge og på den måten ser man at alle kompetansemålene kommer med. Fylkesmannen har ikke sett eksempel på en slik oversikt.

Fylkesmannen har tidligere i dette kapitlet funnet at det ikke er tilstrekkelig sikret ved skolen at opplæringen er knyttet til kompetansemålene i faget. En ulik praksis når det gjelder innholdet i årsplaner, et lite tydelig tolkningsfellesskap, er etter vår mening ikke god nok sikring.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at det er et system ved skolen som sikrer godt nok at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet.

Som nevnt under pkt. 3.1 Rettslige krav skal gjeldende opplæringsmål for elever som får spesialundervisning fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene. I tilsynet oppfatter Fylkesmannen at det er enighet om at skolen har et godt innarbeidet system for utarbeiding av IOP. Dette systemet blir nærmere omtalt senere i kapitlet.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at det er et system ved skolen som sikrer at opplæringen dekker de individuelle målene i IOP for elever med spesialundervisning.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP

Skolen har lagt frem flere eksempler på IOP. Gjennom intervju kom det frem at alle elever med enkeltvedtak om spesialundervisning har IOP.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at alle elever som har vedtak om spesialundervisning, har IOP.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06

Vi har sett seks eksempler på enkeltvedtak om spesialundervisning og IOP. I enkeltvedtakene vises det til sakkyndig vurdering når det gjelder innholdet i opplæringen. De sakkyndige vurderingene er vedlagt. Etter en gjennomgang av alle dokumentene er det, etter Fylkesmannens vurdering, overensstemmelse mellom enkeltvedtak/sakkyndig vurdering og IOP når det gjelder synliggjøring av avvik fra LK06 og innholdet for øvrig.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, og synliggjør eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner.

Skolen har sendt inn flere eksempler på enkeltvedtak og IOP der elevene har avvik fra LK06. Disse elevene har IOP-er med egne mål for opplæringen i de ulike fagene.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at IOP har egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner.

Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

De fleste lærerne svarte i intervju at det ikke er mulig å samordne planene. Det ble nevnt ett eksempel på at en elev med IOP jobbet med samme tema som resten av klassen, men på et lavere nivå.

Vi finner ikke spor av en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens planer. Opplæringstilbudet skal ha et slikt innhold at det samlede tilbudet kan gi eleven et forsvarlig utbytte av opplæringen, jf. oppl. § 5-1 annet ledd. Når elevene både har spesialundervisning og ordinær opplæring er det dermed nødvendig å samordne IOP-en med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at skolen har en innarbeidet framgangsmåte for å sikre at IOP er samordnet med den ordinære opplæringens planer.

3.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at alle elevene som har vedtak om spesialundervisning har IOP. Vi finner det også sannsynliggjort at innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtakene når det gjelder innholdet i opplæringen og eventuelle avvik fra LK06. Videre er det sannsynliggjort at IOP har egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at skolens ledelse sikrer at elevene får en opplæring i tråd med gjeldende læreplan og kompetansemålene i faget. Vi finner det videre ikke sannsynliggjort at rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen og hva som blir vektlagt i vurderingen av elevenes kompetanse. Fylkesmannen finner det heller ikke sannsynliggjort at skolen har

en innarbeidet framgangsmåte for å sikre at IOP er samordnet med den ordinære opplæringsplaner.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen. Dette gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Vurderingen kan være både skriftlig og muntlig.

Fra og med 8. årstrinn skal halvårsvurdering både med og uten karakter gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet. Halvårsvurderingen med og uten karakter gjenspeiler da den samme kompetansen.

Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt og ha en innarbeidet fremgangsmåte for at innhold er i samsvar med forskriften.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Dokumentasjonsgrunnlaget

Grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger på dette temaet er utfylt egenvurderingsskjema, intervju med lærere og ledelse, samtaler med elever og dokumentasjon Fylkesmannen har fått oversendt.

Relevant dokumentasjon Fylkesmannen har fått oversendt fra Bud barne- ungdomsskole på dette området vil være følgende:

Dokumenter fra faglærere

- *Spørreundersøkelse til elevene*
- *Eksempel på ukeplaner 2,5,7,8 og 9. trinn*
- *Årsplaner*
- *Vurderingskriterier i kroppsøving og norsk*
- *Ulike dokument, eksempel på vurdering i fag*
- *Praktiske eksempler på oppgaver i norsk, matematikk og kroppsøving*
- *Eksempler på tilbakemeldinger på innleveringer i norsk, matematikk og kroppsøving*
- *Kopi av årsrapporter for 3 elever med IOP*
- *IOP fra ulike trinn*

Fylkesmannens vurderinger av skolens praksis satt opp mot rettslige krav

Under dette deltemaet i tilsynet ser Fylkesmannen særlig på om elevene ved Bud barne- og ungdomsskole får en underveisvurdering som er i tråd med de rettslige kravene og som er egnet til å øke elevenes læringsutbytte.

Ved å se på hva som er praksis ved skolen, eksemplifisert gjennom de tre fagene som Fylkesmannen har plukket ut, vurderer vi om dette er sannsynliggjort eller ikke.

Vi har også sett på Elevundersøkelsen som er obligatorisk å svare på for 10.trinn fra de tre siste årene.

Elevne skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

I kravet om veiledning ligger det at lærerne skal forklare målene slik at de blir forståelige for elevene. Elevene skal både forstå hva de skal lære og hva som er formålet med opplæringen. Det ligger ingen føringer i forskriften for *hvordan* læreren skal veilede elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 opplæringen er knyttet til. I dokumentasjonsgrunnlaget går det fram at lærerne lager årsplaner og ukeplaner. Årsplanene er noe ulikt bygget opp, men de inneholder kompetansemål fra læreplanverket LK06. Ukeplanene bærer preg av ulik begrepsbruk på mål for opplæringa. Det er stor variasjon på innholdet i måla, noen mål er mer rettet mot hva som skal gjøres enn hva som er formålet med opplæringen.

Gjennom intervju kommer det frem ulike svar på dette kontrollspørsmålet. Noen viser til at mål i faget som opplæringa er knyttet til blir presentert muntlig ved start av time og skriftlig på ukeplanen. Det påpekes at det varierer mye fra lærer til lærer hvordan og om dette blir gjort, og at det vektlegges i varierende grad. Det påpekes også at mål for timen er for lite vektlagt. Årsplan inneholder kompetansemål, men sammenhengen mellom hvilke kompetansemål som er knyttet til elevens opplæring er i ulik grad formidlet i timen eller via ukeplaner. Videre påpekes det at det i en periode ble skrevet mål for timen på tavla, men at dette ikke lengre er noen felles praksis. Det kom også frem at i begynnelsen av timen har noen lærere fokus på hva som skal gjøres, mer enn hva som er målet for timen.

Ut ifra svar på spørreundersøkelsen for elevene er det varierende tilbakemeldinger på dette spørsmålet fra fag til fag. Gjennom samtale med representanter fra skolens elever på tilsynsdagen, ble det bekreftet at de i flere fag ikke får en gjennomgang av kompetansemål slik at de forstår hva opplæringen er knyttet til.

Regelverket er imidlertid tydelig på at den læreren som gjennomfører opplæringen, skal kommunisere på en forståelig måte til elevene hva formålet med opplæringen er og hva de skal lære, uansett fag, jfr. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at målene må presenteres for elevene slik at de blir forstått. Ofte er ikke en skriftlig fremstilling alene nok til at dette kan oppfylles. Videre er lovkravet uten unntak gjeldende for alle som skal drive opplæring. Det betyr at alle lærere må gjøre dette for at skolen skal oppfylle lovkravet. Dette er ikke sannsynliggjort ved Bud barne- ungdomsskole.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at elevene ved Bud barne- og ungdomsskole får veiledning i alle fag i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en opplæringen er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Med å veilede mener Fylkesmannen at lærerne på en forståelig måte forklarer elevene hva det legges vekt på i vurderingen av hans/hennes arbeid, kompetanse og faglig utvikling.

Innsendt dokumentasjon viser enkelte arbeidsoppgaver i norsk, kroppsøving og matematikk der det fremgår vurderingskriterier og kjennetegn på måloppnåelse på ulike nivåer.

I intervju forteller lærerne om at de arbeider med et felles dokument for vurderingskriteriene i fagene. Skjema fra Utdanningsdirektoratet, kjennetegn på måloppnåelse i norsk, er lagt ved dokumentasjonen samt et skjema for måloppnåelse i kroppsøving.

I spørreundersøkelsen svarer ikke elevene entydig på dette spørsmålet. Det er noe varierende svar fra fag til fag. I intervju svarer elever at det generelt varierer fra lærer til lærer når det gjelder i hvilke sammenhenger og i hvilken grad lærerne forklarer hva det legges vekt på i vurdering av hans/hennes arbeid, kompetanse og faglig utvikling.

De får vite hva som vektlegges når de skal ha innleveringer i noen fag. I intervju svarer lærere at elevene får tilbakemelding i timene, på halvårsvurdering og på prøver. Vurderingskriterier blir utlevert skriftlig i noen fag. I eksempel på oppgaver der det er tatt med hva de blir vurdert i er det i flere fag fokus på hvilke oppgaver de skal ha gjort, mer enn hvilken kompetanse de skal ha oppnådd. Noen har ikke skriftliggjort hva som blir vektlagt ved vurdering, mens andre igjen bruker vurderingskriterier i sammenheng med kompetansemåla gradert med lav, middels og høy måloppnåelse.

Også når det gjelder dette er lovkravet at *alle* lærere skal gjøre elevene kjent med hva som vektlegges i vurderingen. Denne rettigheten må oppfylles for alle skolens elever for at praksis skal være innenfor loven. Bud barne- og ungdomsskole har lærere som gjør dette, men det er fremdeles læreravhengig om eleven får oppfylt sin rett, og elevene opplever ikke å få slik veiledning i alle fag.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at elevene ved Bud barne- og ungdomsskole på en forståelig måte blir veiledet i hva det legges vekt på i vurderingen i alle fag.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Det er et krav at underveisvurderingen skal bli gitt løpende og systematisk. Tilbakemeldingene fra lærer til elev kan både være skriftlige og/eller muntlige. Innholdsmessig er det krav om at tilbakemeldingene skal fortelle eleven hva han/hun mestrer ut fra målene i faget, samt forklare elevene på en forståelig måte hva de skal gjøre for å få økt måloppnåelse/kompetanse i faget.

I spørreskjemaet fra Fylkesmannen til elevene, svarer elevene sprikende på dette spørsmålet i alle de tre fagene. I intervju uttrykte elevene at de ikke får konkrete nok tilbakemeldinger på hva de får til i fagene. Noen mente at de ikke brukte å få tilbakemeldinger på hva de mestrer i timer, bare på prøver.

I spørreundersøkelsens spørsmål om læreren forteller eleven underveis i opplæringen om hva hun/han må gjøre for å bli bedre i faget var det også sprikende svar, men flertallet svarte ja i alle fag. I intervju med elevene kom det frem at elevene ønsker mer konkret tilbakemelding om hva en kan gjøre for å forbedre seg underveis, noen mente det var for sent å vente med det til utviklingssamtalen om våren. I intervju med lærere svarte de noe ulikt på dette. Noen mente det ikke ble tid til å gi så mange tilbakemeldinger i timene. Dette ble gjort på utviklingssamtalene. Foreldresamtaler (med skriftlig dokumentasjon) var også en arena for dette. Flere uttrykte at de kunne jobbet mer med underveisvurdering.

Vi fikk inn egenrevisninger fra lærere og her svarer lærerne positivt på spørsmålene. Eksempel på diverse elevoppgaver med skriftlige tilbakemeldinger er lagt ved som dokumentasjon, samt halvårsvurderinger. Noen har med fremovermeldinger i skriftlige tilbakemeldinger, men ikke alle, noen skriver om innsats i fag og om hvordan eleven oppfører seg i timen. Noen deler ut poeng og presenter som skal utgjøre en karakter, noen viser til kjennetegn på måloppnåelse for lav, middels og høy måloppnåelse og har gitt vurdering ut i fra dette. Dette tyder på at det ikke er et tolkningsfellesskap ved skolen når det gjelder underveisvurdering. Flere av lærerne mener selv at de kunne jobbet mer med underveisvurdering.

Fylkesmannen understreker betydningen av å ha et tolkningsfellesskap ved skolen når det gjelder underveisvurdering. Fylkesmannen finner at det i noen tilbakemeldinger fokuseres på elevens arbeidsinnsats eller at noe fint er utført, ikke på hva eleven mestrer ut fra kompetansemålene. Vurderingen underveis i opplæringen skal gi en mest mulig konkret tilbakemelding og veiledning til eleven. Den skal være et redskap i læringsprosessen og bidra til at eleven øker kompetansen sin i faget. For at dette skal

være en realitet, må disse tilbakemeldingene knyttes til kompetansemålene og på hvilke måter elevene har lyktes med å oppnå målene. Innsats skal kun være en del av vurderingen i kroppsøvningsfaget. I de andre fagene skal innsatsen ikke tas med i vurderingsgrunnlaget, så sant det ikke er spesifikt nevnt i kompetansemålene slik som for eksempel i det praktiske faget arbeidslivsfag. Det er viktig å gi tilbakemeldinger til elevene om at de jobber godt, samarbeider bra eller at noe er fint utført. Dette skal likevel ikke inngå i vurderingen i de aller fleste fag, men derimot i ordenskarakteren.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at elevene ved Bud barne- og ungdomsskole får tilstrekkelige tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i alle fag

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av undervisvurderingen.

Dette kravet innebærer at lærerne må legge til rette for, forvente og oppfordre elevene til involvering i vurderingen av eget læringsarbeid. Dette innebærer igjen at elevene får delta aktivt i vurdering av:

- Eget arbeid: Både skriftlig/praktisk arbeid og muntlige framføringer eller prestasjoner.
- Egen kompetanse: Hvordan prestasjoner ligger i forhold til målene for opplæringen, medregnet eventuelt karakternivå.
- Egen faglig utvikling: Hvordan faglig arbeid og kompetanse har utviklet seg over en litt lengre periode

Elevene har svart ulikt på spørsmål om de får være med å vurdere eget arbeidet i faget i spørreundersøkelsen. Da vi spurte elevene om dette på tilsynsdagen svarte de at de av og til får være med og vurdere seg selv, men ikke i alle fag og ikke med alle lærere. Elevinvolvering ser ut i fra dette ikke ut til å være en innarbeidet praksis ved skolen.

Gjennom intervju med lærerne fremgår det at noen lærere har med egenvurdering i opplæringen. Noe dokumentasjon er lagt ved som inneholder eksempel på egenvurdering. Noen lærere svarer at elevene vurderer seg selv ved framføringer og i mindre grad når det gjelder skriftlig arbeid. Dette tyder på at elevinvolvering på dette området også varierer ut fra arbeidsmetode. I egenvurderingsskjema svarer lærerne også at det varierer i hvor stor grad den enkelte lærer involverer elevene i vurdering av eget læringsarbeid. Arbeidet med å involvere elevene i vurdering av eget læringsarbeid fremstår dermed ikke som systematisk, men læreravhengig. Fylkesmannen mener derfor at det er sannsynlig at ikke alle lærere er bevisste på hvordan en kan involvere elevene for å øke deres læringsutbytte i de enkelte fagene.

Forskrift til oppl. § 3-12 slår fast at egenvurdering er en del av undervisvurderingen, og at elever skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid. Elevens rett til undervisvurdering slås fast i § 3-1 i samme forskrift. Dermed er ikke dette en del av opplæringen som kan velges bort. Alle lærere må legge til rette for at elevene involveres i eget læringsarbeid. Når tilsynet viser at dette er læreravhengig, er ikke skolens praksis innenfor lovkravet, selv om noen lærere gjør dette i større eller mindre grad.

På bakgrunn av dette finner Fylkesmannen det ikke sannsynliggjort at elevene ved Bud barne- og ungdomsskole blir involvert og forstår vurderingen av eget læringsarbeid i alle fag.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og om hvordan de kan øke kompetansen sin

Halvårsvurdering både med og uten karakter skal gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet. Halvårsvurderingen uten karakter skal gis før en gir halvårsvurdering med karakter, men så nært at vurderingsgrunnlaget er likt og gjenspeiler den samme kompetansen. Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt, og ha en innarbeidet framgangsmåte for at innhold er i samsvar med forskriften.

Gjennom intervju av ledelsen, lærere og elever, kommer det frem at skolen gir halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsåret og ved slutten av skoleåret. Videre kommer det fram at det ikke er en innarbeidet praksis for at elevene like forut for karakteren også får en muntlig og/eller skriftlig vurdering i alle fag som sier hvilken kompetanse eleven har opparbeidet seg og også en framovermelding om hvordan de kan øke kompetansen sin i fag som ikke er avsluttet ved skoleårets slutt. Elevene uttrykker ønske om en mer konkret tilbakemelding om hva en kan gjøre for å forbedre seg i fag. De opplever å få *tilbakemeldinger* i alle fag på utviklingssamtalene, men ikke nødvendigvis vurdering av *kompetansen* og *framovermeldinger*. Det ble nevnt noen eksempler på hvilke tilbakemeldinger de fikk. Ett eksempel på framovermelding var at eleven måtte *jobbe bedre*. En slik tilbakemelding er lite konkret, og det er vanskelig for å eleven å vite hva han/hun skal gjøre annerledes.

Skolens lærere og ledelse viser til at skolen pleier å ha en såkalt utviklingssamtale to ganger i året. En i oktober/november og en i mars/april.

Fylkesmannen vurderer det slik at elevene ikke får halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret (utviklingssamtalene). Det går for lang tid mellom utviklingssamtalen og halvårsvurderingen med karakter. Som nevnt, er det et poeng at halvårsvurderingen uten karakter skal gis så nært halvårsvurdering med karakter, at vurderingsgrunnlaget er likt og gjenspeiler den samme kompetansen. Vi finner heller ikke en innarbeidet framgangsmåte for at vurderingen sier noe om elevenes kompetanse i fagene og hva eleven skal gjøre for å øke kompetansen sin.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at elevene ved Bud barne- og ungdomsskole får halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Vi finner heller ikke at skolen har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan de kan øke kompetansen sin.

Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en

Gjennom intervju vises det til at lærere som har elever med IOP skriver årsrapport. Det er kontaktlærer som har ansvaret for at det blir gjort. I rapporten skal lærerne vurdere om eleven har nådd målene og hva det skal jobbes videre med. Det benyttes en felles mal både for IOP og årsrapport. Årsrapporten har overskriften *Vurdering av IOP*.

Vi har sett tre eksempler på årsrapporter. Vi ser at årsrapporten tar utgangspunkt i målene i IOP-en og vurderer elevenes måloppnåelse. Rapporten inneholder også en vurdering av innholdet i opplæringen og en vurdering av arbeidsmåter. Nederst er det også en rubrikk for ev. justeringer etter årsvurdering.

IOP og årsrapport har relativt lik oppbygning. Målene i IOP gjentas i årsrapporten. For hvert mål blir det vurdert om eleven har høy, middels eller lav måloppnåelse og hva det må jobbes mer med. Alle eksemplene vi har sett følger denne malen. Det ser altså ut til at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte når det gjelder utarbeidelse av årsrapporter. Malen for årsrapport legger opp til at det er målene i IOP som skal vurderes ved at disse skal gjentas i venstre kolonne. Overskriften *Vurdering av IOP* er også bevisstgjørende for den som skal skrive rapporten.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevenes utvikling ut i fra målene i IOP-en.

4.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen har vurdert at Bud barne- og ungdomsskoles praksis når det gjelder underveisvurdering ikke er i tråd med flere av lovkravene.

Vi finner det sannsynliggjort at Bud barne- og ungdomsskole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en framgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Dokumentasjonsgrunnlaget

Grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger på dette temaet er utfyllt egenvurderingsskjema, intervju og dokumentasjon Fylkesmannen har fått oversendt.

Relevant dokumentasjon Fylkesmannen har fått oversendt og som kan belyse oppfyllelse av rettslige krav på dette området er følgende:

- *Intervju og egenvurdering*
- *Årshjul pedagogisk arbeid*

Fylkesmannens vurderinger av skolens praksis satt opp mot rettslige krav

Under dette deltemaet for tilsynet er kravet at skolen skal ha *en innarbeidet framgangsmåte* på sentrale områder avgjørende. Det dreier seg om framgangsmåter for å sikre en systematisk og løpende vurdering av om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Dette for å sikre at det i saker med manglende utbytte også vurderes om utbyttet kan bli tilfredsstillende ved å endre forhold ved selve opplærings situasjonen. Utover dette en framgangsmåte for å vurdere behovet for spesialundervisning, og for når og hvordan lærerne eventuelt skal melde behov for spesialundervisning til rektor.

I begrepet *innarbeidet framgangsmåte* legger Fylkesmannen i tilsynssammenheng at det skal foreligge en felles framgangsmåte som er avklart ved skolen, som lærerne kjenner og som blir fulgt av alle. Det er ikke tilstrekkelig at enkeltlærere utfra egne faglige vurderinger kommer fram til en framgangsmåte de finner formålstjenlig. Det stilles ikke et eksplisitt krav om at en slik framgangsmåte skal være nedfelt i en skriftlig prosedyre, men dette vil i mange sammenhenger være nødvendig, særlig når en «innarbeidet framgangsmåte» skal gjelde for et større antall personer.

Om skolen har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Det kommer fram i tilsynet at lærerne vurderer elevens læringsutbytte ved å se på faglige resultater (kartleggingsprøver m.m.). Dersom en lærer er bekymret for den faglige utviklingen til en elev, var alle vi intervjuet enige om at dette blir tatt opp på teammøte eller i møte med rektor. Det er imidlertid opp til hver enkelt lærer hvordan vurderingen av læringsutbytte blir gjort.

Fylkesmannen opplever i intervju at lærerne i varierende grad vurderer elevenes læringsutbytte. Vi fant i tilsynet ingen avklart systematikk for hvordan dette skal gjøres.

Vi finner det derfor ikke sannsynliggjort at skolen har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at lovkravet ovenfor blir oppfylt.

Om skolen har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at minimum arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og om det blir gjennomført tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Rektor og lærerne nevner noen eksempler på hva de vurderer når det gjelder tilpasset opplæring. Eksempler som ble nevnt var gjennomføring av kartleggingsprøver, be rektor om råd, tilpasse lekseplan og bruk av ekstra assistent i klassen. En lærer nevnte også at skolen har et skriv fra PPT der det står hva skolen må gjøre før ev. henvisning til PPT.

På direkte spørsmål fra Fylkesmannen svarte rektor at elevens læringsmiljø og hjemsituasjon også blir vurdert. En lærer svarte at klassestørrelse og klassemiljø blir vurdert.

Fylkesmannen fikk et klart inntrykk av at det ikke finnes en innarbeidet framgangsmåte. Hva som blir vurdert når det oppdages at en elev ikke har et tilfredsstillende utbytte, er i stor grad personavhengig.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at skolen har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at minimum arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Rektor og lærerne viste til at det blir gjennomført tiltak som ekstra assistent i klassen som kan ta eleven ut for å lese/jobbe, tilpasset lekseplan, tilpasset mengde og vanskelighetsgrad, samt delvis eller lav måloppnåelse i fag. Det synes ikke å være en fast praksis for hva som blir prøvd ut innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Det er imidlertid ikke et krav om en innarbeidet framgangsmåte her.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at skolen gjennomfører tiltak innenfor tilpasset opplæring når det er avdekt at en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Om skolen har en innarbeidet framgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikrer at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

Rektor og samtlige lærere vi intervjuet svarte at lærerne kontakter rektor når det skal vurderes om en elev har behov for spesialundervisning. Rektor og lærerne diskuterer hva som ev. må gjøres før eleven blir henvist til PPT. Det ble også opplyst at skolen har hatt et nært samarbeid med PPT i form av faste møter.

Vi vurderer det slik at det foreligger en innarbeidet framgangsmåte for vurdering av spesialundervisning og melding til rektor. Fylkesmannen ser at rektor har en tett og god oppfølging av spesialundervisningsfeltet.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at skolen har en innarbeidet framgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikrer at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

5.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at skolen har en praksis som tilsier at skolen vurderer om en elev har behov for spesialundervisning og sikrer at rektor blir varslet om behov for spesialundervisning. Vi finner det også sannsynliggjort at skolen gjennomfører tiltak innenfor ordinær undervisning når en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at skolen har en felles kjent praksis som tilsier at lærerne løpende og systematisk vurderer elevenes læringsutbytte. Vi finner heller ikke en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø som et minimum blir vurdert for disse elevene.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet framgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skoleeier har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet framgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger

Dokumentasjonsgrunnlaget

Grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger på dette temaet er utfylt egenvurderingsskjema, intervju og dokumentasjon Fylkesmannen har fått oversendt.

Relevant dokumentasjon som kan belyse oppfyllelse av rettslige krav på dette området er følgende:

- *Maler for kartlegging av språkkompetanse i grunnleggende norsk*
- *To eksempler på enkeltvedtak om særskilt språkopplæring*

Fylkesmannens vurderinger av skolens praksis satt opp mot rettslige krav

Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

Gjennom egenvurderingsskjema og intervju kom det frem at fremmedspråklige elever blir kartlagt i norsk før det ev. fattes vedtak om særskilt språkopplæring. Elevene blir så kartlagt med jevne mellomrom gjennom året. Det er ikke fremlagt rutiner eller årshjul

når det gjelder skolens arbeid med særskilt språkopplæring. Loven krever imidlertid en innarbeidet framgangsmåte, ikke skriftlig dokumentasjon. Det er således ikke et ubetinget krav om skriftlige rutiner eller årshjul. Fylkesmannen har ikke opplysninger som tilsier at skolen ikke kartlegger elevene før det fattes vedtak. Vi finner det dermed sannsynliggjort at skolen kartlegger elevene før vedtak blir fattet.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at skolen har en innarbeidet framgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet framgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Rektor har svart *nei* på dette spørsmålet i egenvurderingsskjemaet. Gjennom intervju med rektor kom det frem at behovet for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring ikke blir vurdert for elever med behov for særskilt språkopplæring. Det er dermed ingen elever ved Bud barne- og ungdomsskole som får tilbud om morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Rektor mener det vil være vanskelig å få tak i noen som kan gjennomføre dette. Loven krever at behovet for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring blir vurdert for elever med behov for særskilt språkopplæring.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at skolen har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Rektor og lærer har opplyst at elevene blir kartlagt underveis i opplæringen. Det er ikke lagt frem rutiner eller årshjul som støtter opp om dette. Det er imidlertid ikke et krav om skriftlighet. Fylkesmannen finner det dermed tilstrekkelig sannsynliggjort at elevene blir kartlagt underveis i opplæringen.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at elever med vedtak om særskilt språkopplæring får kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

6.3 Fylkesmannens konklusjon

Bud barne- og ungdomsskole oppfyller lovkravene om kartlegging av ferdigheter i norsk før vedtak og underveis i opplæringen. Skolen oppfyller ikke lovkravet om vurdering av behovet for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

7.1 Rettslige krav

Etter Opplæringsloven § 13-10 andre ledd skal skoleeier ha et forsvarlig system for vurdering av om kravene i opplæringsloven med forskrift blir oppfylt. Videre må skoleeier ha et forsvarlig system for å følge opp at resultatene fra disse vurderingene blir fulgt opp.

Systemets utforming og omfang kan skoleeier bestemme på bakgrunn av lokale forhold, egne risikovurderinger og skoleeiers og skolenes organisering. Men for at et system skal være forsvarlig, må det både være egnet til å avdekke forhold som er i strid med lov og forskrift, og det må sikre at det blir satt i gang nødvendige og gode nok tiltak. Nedenfor har vi konkretisert kravene som skoleeier må oppfylle, for at systemet skal være forsvarlig i samsvar med opplæringsloven § 13-10.

Skoleeier må skaffe seg informasjon

Skoleeier må sørge for å ha oppdatert kunnskap om skolens praksis slik at skoleeier kan gjøre vurderinger av om skolene oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter. Informasjonen som blir innhentet, må være relevant og dekkende for kravene i regelverket på det området som skal vurderes.

Skoleeier må vurdere skolens praksis opp mot regelverket

Skoleeiere må bruke informasjonen de innhenter om skolens praksis til å vurdere om den er i samsvar med opplæringsloven med forskrift på det området de ser på. Dette betyr at skoleeier må skaffe seg tilstrekkelig kompetanse slik at de vet hvilke krav regelverket stiller på ulike områder, og må ha en riktig forståelse av kravene. Dette betyr at skoleeier må skaffe seg tilstrekkelig regelverkskompetanse.

Skoleeier må sørge for varige endringer når praksis bryter med regelverket

Skoleeier må sørge for endringer når skolens praksis ikke er i samsvar med regelverket. Skoleeier må sette i verk tiltak for å endre skolens praksis. Tiltakene må være egnet til å rette opp praksis. En årsak til brudd på regelverket kan være at rektorer og lærere ikke har tilstrekkelig kunnskap om regelverket. En annen årsak kan være at de mangler kompetanse i å anvende regelverket. Skoleeiers tiltak må da rette seg mot å øke kunnskapen eller kompetansen.

Videre må skoleeier følge opp at tiltakene faktisk fører til at skolene endrer praksis i samsvar med kravene i regelverket og at endringene blir varige. Dette betyr at skoleeier må hente inn informasjon om at eventuelle tiltak på skolenivå blir iverksatt, og at de virker i samsvar med intensjonen. Skoleeier må følge opp helt til skolens praksis på det gjeldende området er blitt i samsvar med opplæringsloven med forskrifter.

Skoleeier må innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis

Skoleeier må innhente nok informasjon til på en forsvarlig måte å kunne vurdere om skolens praksis er i samsvar med regelverket. Videre må skoleeier også innhente nok informasjon til å kunne følge opp at tiltakene har gitt reelle endringer. Hva som er tilstrekkelig informasjon, vil avhenge av hvilke funn skoleeier gjør i de ulike faser av informasjonsinnhentingen. Dette krever at skoleeier har et minimum av informasjon fra alle områder som er regulert av regelverket. Dersom innhentet informasjon indikerer at praksis ikke er i samsvar med regelverket, må skoleeier skaffe seg mer informasjon for å få avklart dette.

Skoleeier må jevnlig innhente og vurdere informasjon om praksis. For å ha et effektivt system som er treffsikkert og innhenter tilstrekkelig informasjon ofte nok, må skoleeier foreta gode vurderinger av risiko. Områder der skoleeier tidligere har sett at det har vært brudd på regelverket, kan indikere høy risiko. Det samme gjelder områder der skoleeier har utarbeidet få retningslinjer for skolens praksis, eller har hatt få tiltak for å øke kompetansen i forståelse og bruk av regelverket. Skoleeier må også i sine vurderinger legge stor vekt på kontroll av områder der manglende etterlevelse av regelverket kan få store konsekvenser for elevene. Basert på slike avveininger av sannsynlighet og konsekvens må skoleeier ta stilling til hvor ofte og hvor omfattende skoleeier skal kontrollere skolens praksis på ulike områder. Dersom brudd på regelverket foregår over lang tid uten å bli avdekket og fulgt opp av skoleeier, vil ikke skoleeiers risikovurderinger og system være forsvarlig.

7.2 Fylkesmannens undersøkelser og vurderinger**Dokumentasjonsgrunnlaget**

Grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger på dette temaet er utfyllt egenvurderingsskjema, intervju og dokumentasjon Fylkesmannen har fått oversendt.

Relevant dokumentasjon som kan belyse oppfyllelse av rettslige krav på dette området er følgende:

- *System for kvalitetsvurdering etter oppl. § 13-10 i Fræna kommune*
- *Kvalitetsrapporten 2015 – grunnskolen i Fræna kommune*
- *Kvalitetsplan for Frænaskolen 2017 – 2020*

Fylkesmannens vurderinger av skolens praksis satt opp mot rettslige krav

Skoleeier må skaffe seg informasjon

Skoleeier benytter PULS/Insight i tillegg til skoleporten/PAS for å innhente informasjon fra den enkelte skole. Fagleder oppvekst opplyser at Insight vil bli rullet ut på alle skolene i kommunen i løpet av våren. Her finnes all informasjon lett tilgjengelig, og det er mulig å se på sammenhenger mellom de ulike resultatene på en god måte. Her er det også tilgang til kartleggingsprøvene for 1. – 4. trinn, nasjonale prøver, samt standpunkt-/eksamenskarakterer.

I Fræna kommune er det rektor som er gitt myndighet til å fatte enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Enkeltvedtakene ligger i kommunens saksbehandlingssystem, og skoleeier er kopimottaker på alle vedtak. Skoleeier kan dermed kontrollere dem for å se hvordan skolen har vurdert elevenes rett til særskilt språkopplæring.

En måte skoleeier skaffer seg informasjon om skolens arbeid med undervisningsvurdering på, er å se på resultater på området vurdering for læring i Elevundersøkelsen. Svarene her gir innsikt i styrker og svakheter ved skolens vurderingspraksis. Fræna kommune har deltatt i satsingen Vurdering for læring.

Skoleeier har tilgang i kommunens saks- og arkivsystem og er kopimottaker når det gjelder enkeltvedtak, IOP-er og årsrapporter. Årsrapporten skal beskrive gjennomført opplæring, samt vurdere måloppnåelse sett opp mot elevens IOP. Gjennom intervju kom det frem at skoleeier leser gjennom en del av disse dokumentene etter hvert som de sendes ut. Dersom det sendes ut mange på en gang, foretas det stikkprøver for å undersøke om kravene i opplæringsloven er oppfylt.

Fylkesmannen vurderer det slik at skoleeier sørger for å innhente tilstrekkelig oppdatert og relevant kunnskap om skolens praksis til å vurdere om skolene oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter. Lovkravet er oppfylt.

Skoleeier må vurdere skolens praksis opp mot regelverket

Dokumentasjonen vi har fått tilsendt viser at rutiner og planer er utarbeidet i henhold til opplæringsloven med forskrifter. I intervju med fagleder for oppvekst får vi også inntrykk av at Fræna kommunes regelverkskompetanse og forståelse av kravene i opplæringsloven med forskrifter er god.

Fylkesmannen finner det sannsynliggjort at lovkravet er oppfylt.

Skoleeier må sørge for varige endringer når praksis bryter med regelverket

Skoleeier opplyser at Elevundersøkelsen, Nasjonale prøver og standpunkt-/eksamenskarakterer jevnlig er til drøfting i de månedlige skoleledermøtene. I forkant av møtene har skoleeier vurdert den enkelte skoles resultat.

Videre opplyses det at hovedvurderingene skjer i forbindelse med utarbeidelsen av den årlige kvalitetsrapporten. Funn i den forbindelse vurderes på skoleledermøtene. Dette ligger også til grunn for kommunalsjefens vurderinger i forbindelse med medarbeiderundersøkelsen. Tilbakemeldinger gis også i de årlige møtene mellom skoleeier og den enkelte skole, samt i medarbeidersamtalen med rektor.

Fagleder oppvekst ga et eksempel på at en skole fikk tilbakemelding om å endre praksis når det gjaldt utforming av årsrapporter. Kommunen har ikke en formell rutine for hvordan det skal følges opp at endringen faktisk blir gjort. I det konkrete tilfellet kontrollerte fagleder årsrapportene i etterkant for å forsikre seg om at praksisen ble endret slik at den var innenfor regelverket.

Fylkesmannen har ikke sett eksempler på at kommunen har unnlatt å følge opp pålagte endringer. Vi finner imidlertid at systemet er noe sårbart grunnet manglende formelle rutiner på dette området. Kommunen kan med fordel innføre rutiner når det gjelder å følge opp at lovstridig praksis faktisk blir endret. Vi konkluderer likevel med at kommunen er innenfor regelverket.

Fylkesmannen vurderer Fræna kommunes system for vurdering og oppfølging av skolenes praksis til å være forsvarlig. Lovkravet er oppfylt.

Skoleeier må innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis

Skoleeier kan skaffe seg informasjon gjennom nasjonale undersøkelser, datasystemer (kopimottaker) og som informasjon direkte fra skolen; enten skriftlig eller i muntlig dialog. Skoleeier har månedlige møter med skolelederne, samt årlige møter med den enkelte skoleleder. Dette er en del av skoleeiers systematiske arbeid. Skoleeier har lagt frem et dokument, *System for kvalitetsvurdering etter opplæringslova § 13-10 i Fræna kommune*, som skal sikre et forsvarlig system i kommunen. Skoleeier sier selv at den er moden for revidering, men han mener den er innenfor lovkravene. I intervjuet kom det frem at flere av rutineene som er beskrevet i dokumentet, ikke blir gjennomført i praksis. Fylkesmannen legger derfor liten vekt på denne rutinen. Frænskolen har utarbeidet en ny kvalitetsplan som legger føringer for hvordan den enkelte skole skal arbeide frem mot 2020. Elevråd, tillitsvalgte, KFU, skoleledere, samt administrativ- og politisk ledelse har utarbeidet denne planen i fellesskap.

Vi finner at kommunen innhenter tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis når det gjelder skolenes arbeid med IOP og særskilt språkopplæring. Vi finner imidlertid at kommunen ikke innhenter tilstrekkelig informasjon ofte nok når det gjelder skolenes arbeid med opplæring i fag og underveisvurdering. Skoleeier innhenter lite informasjon om skolens lokale arbeid med læreplanene og underveisvurdering. Det viser seg også at Bud barne- og ungdomsskole ikke oppfyller en del av lovkravene innenfor disse områdene. Skoleeier har ikke avdekt dette.

Som nevnt, vil Insight bli rullet ut på alle skolene i kommunen i løpet av våren. Her finnes all informasjon lett tilgjengelig, og det skal være mulig å se på sammenhenger mellom de ulike resultatene på en god måte. Kommunen vil således få et bedre system neste år.

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at lovkravet er oppfylt på nåværende tidspunkt.

7.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen finner det ikke sannsynliggjort at Fræna kommune innhenter tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis når det gjelder skolenes arbeid med opplæring i fag og underveisvurdering. Når det gjelder de øvrige områdene i

kapittelet finner vi at kommunen har system for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd.

8. Frist for retting av brudd på regelverket

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 7 konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten gis Fræna kommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. Kommuneleoven § 60 d.

Frist for retting er 31.01.2018. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Dersom bruddet på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. Forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Fræna kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Bud barne- og ungdomsskole oppfyller kravene til opplæringsloven § 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Fræna kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget.
 - b. Rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til
 - mål for opplæringen
 - hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse
 - c. Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
 - alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget
2. Fræna kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Bud barne- og ungdomsskole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Fræna kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3. Fræna kommune må sørge for at den individuelle underveisvurderingen ved Bud barne- og ungdomsskole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Fræna kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 / mål i IOP som opplæringen er knyttet til.

- b. Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- c. Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene.
- d. Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.
- e. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- f. Elevene fra og med 8. trinn får halvårsvurdering uten karakter
 - midt i opplæringsperioden i alle fag
 - på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet
- g. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen
 - gir informasjon om elevens kompetanse i fagene
 - gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin

Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4. Fræna kommune må sørge for at Bud barne- og ungdomsskole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Fræna kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- b. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av
 - arbeidsmåter
 - vurderingspraksis
 - læringsmiljøet

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5. Fræna kommune må sørge for at Bud barne- og ungdomsskole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Fræna kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.

System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

6. Fræna kommune må sørge for å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp kravene i opplæringsloven med forskrift når det gjelder skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, jf. opplæringsloven §§ 13-10, herunder innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok når det gjelder skolens arbeid med opplæring i fag og underveisvurdering, jf. § 2-3 og forskrift til opplæringsloven kap. 3.

Fræna kommune må i denne forbindelse:

- a. innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp ved skolene som ikke har en praksis i samsvar med § 2-3 og forskrift til opplæringsloven kap. 3

9. Skoleeiers frist til å rette

Som nevnt i kapittelet ovenfor er skoleeier gitt frist for å rette de brudd på regelverket som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er **31.01.2018**.

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Molde, 06.11.2017

Silje V. Reinaas, fagkoordinator
Sissel B Henriksen, tilsynsleder

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Egenvurderingsskjema utfylt av lærere, skoleleder og skoleeier
- *Spørjeskjema* for elever
- Årshjul for skoleåret 2016-2017
- Årshjul for pedagogisk arbeid 2015
- Skjema for medarbeidersamtale 2017

- Anonymiserte sakkyndige vurderinger
- Anonymiserte enkeltvedtak
- Anonymiserte IOP frå skolåret 2015-2016, 2016-2017
- Vurdering av IOP 2015-2016

- IOP mal
- Mal for henvisning til PPT
- Mal for førhenvisningsskjema
- Mal pedagogisk rapport
- Rutinebeskrivelse ved henvisning til PPT
- Mal for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- Anonymisert enkeltvedtak om særskilt norskopplæring
- Årsplaner 7,8,9. trinn
- Mal for årsplan
- Periodeplaner
- Vekeplan for 2,5,7,8,9 trinn
- Halvårsvurderinger
- Vurderingskriterier i kroppsøving
- Norsk kjennetegn
- Skjema for henvisning til PPT
- Pedagogisk rapport

- Kvalitetsplan for Frænskolen 2017-2020
- Kvalitetsrapporten 2015, Grunnskolen i Fræna kommune
- System for kvalitetsvurdering etter Opplæringslova § 13.10 i Fræna kommune

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 05.09.2017.

Det ble avholdt intervjuer med:

- Rektor og inspektør
- 2 lærere med særskilt ansvar for spesialundervisning på Bud barne- og ungdomsskole
- 1 faglærere i matematikk
- 2 faglærere i norsk
- 2 faglærere i kroppsøving
- 9 elever fra 8., 9. og 10.trinn

Det ble avholdt intervju med fagleder oppvekst i Fræna kommune 19.09.2017.

